

De hele wereld winnen

Micha 2

Rev Dr Jos M. Strengholt

Arnhem-Nijmegen 2021

Het thema van economische gerechtigheid is niet slechts een zaak voor linkse mensen, socialisten of radicale actiegroepen. De kwestie van economische gerechtigheid ligt in het hart van Gods wil voor onze wereld. "Laat het recht stromen als water, en de gerechtigheid als een altijd voortvloeiende beek", zei de profeet Amos tegen het volk van God.

Micha was een tijdgenoot van Amos en had een vergelijkbare boodschap.

Als wij als christenen geloven dat Gods eeuwige Koninkrijk er een is van gerechtigheid voor alle mensen, dan moet ons gebed: "Uw Koninkrijk kome, Uw wil geschiede, zoals in de hemel zo ook op de aarde," ons ertoe brengen om vandaag te bidden en te werken voor gerechtigheid.

1. Tegen profiteurs

Micha klaagt over profiteurs. Rijke mensen die landbouwgrond, boerderijen en huizen van anderen afnemen en daardoor mannen, vrouwen en kinderen beroven van hun levensonderhoud en hun erfdeel.

In de duisternis van de nacht maken deze mensen hun plannen, en wanneer de zon opkomt voeren zij die uit, zegt Micha. En waarom doen zij dit? Simpelweg „omdat het in de macht van hun hand ligt.”

Deze mensen handelen niet vanuit een innerlijk moreel besef, of omdat zij meer bezit nodig hebben voor hun levensonderhoud. Maar zolang het mogelijk is om het land van hun naaste af te nemen, doen zij dat. Dit is het plezier van steeds meer willen bezitten, veel meer dan u nodig hebt. Consumptie-kapitalisme.

Micha profeteerde in de dagen van koning Achab, een berucht onrechtvaardige koning. Hij nam de wijngaard van zijn buurman Naboth, eenvoudigweg omdat hij die wilde hebben en omdat hij de macht had om dat te doen.

Koning Achab gedroeg zich zoals de meeste grootgrondbezitters in Israël deden: zij monopoliseerden steeds meer land en konden daardoor ook de prijs van voedsel bepalen.

Stelt u zich dat eens voor. Dit is 2700 jaar geleden. En hetzelfde economische kwaad bestaat vandaag nog steeds. En onze regeringen doen nauwelijks iets om het tegen te houden. Misschien profiteren zij zelf ook van de voordelen van deze economie van altijd meer.

In bepaalde sectoren van de economie hebben enkele eigenaren zich op een belachelijke manier verrijkt.

Momenteel zijn er naar verluidt 2755 miljardairs op aarde. Tijdens de coronacrisis kwamen er ongeveer 650 nieuwe miljardairs bij. Voor de rijken is crisis goed. Het betekent kansen.

De tien rijkste mensen ter wereld bezitten samen meer dan één biljoen euro. Dat zei ik in 2021. In 2025 was dit gegroeid tot 2.5 biljoen euro. Niets houdt hen tegen. Net als hun vrienden 2700 jaar geleden doen zij het „omdat het in de macht van hun hand ligt”.

Ook in Nederland hebben wij beruchte huisjesmelkers. Mensen met portefeuilles van honderden huizen en appartementen, en hun enige doel is het maximaliseren van huurinkomsten.

Wij kennen de gevolgen; mensen hebben grote problemen om een eigen huis te kopen, en zelfs de armsten moeten ongehoorde huren betalen. De hebzucht van enkelen leidt tot de verarming van velen.

Micha noemt deze profiteurs „de vijanden van mijn volk.” Zij waren de vijand van binnenuit. Zij verdreven de vrouwen uit hun huizen en namen de kinderen hun erfdeel af.

Let wel: dit gebeurde binnen de gemeenschap van Gods volk. Micha spreekt niet over boosdoeners uit de heidense volken. Hij spreekt over problemen binnen de kerk van God.

In de samenleving van Israël, waar land en erfdeel werden gezien als de eer en glorie van een familie, was het buitengewoon goddeloos om dat van mensen af te nemen.

Het was ook een duidelijke overtreding van de wetten van Mozes, die de rechten van kleine landeigenaren beschermden. Land mocht niet verkocht worden, maar moest in de familie blijven.

Maar in Micha's tijd was deze landroof „legaal”, net zoals vandaag veel dingen die in werkelijkheid immoreel zijn, nog steeds legaal zijn. Huisjesmelker zijn is in de meeste landen legaal, maar weerspiegelt het Gods visie op een rechtvaardige samenleving?

Miljardair zijn is legaal. Maar is het moreel dat sommigen zo veel bezitten terwijl anderen hongerig naar bed gaan? Ik denk dat het onrechtvaardig en immoreel is. Een vreemd genoeg, we kijken nog vaal met bewondering naar die extreem rijken.

2. Zelfrechtvaardiging

De rijke landrovers in Israël begrepen totaal niet hoe Micha hen kon bekritisieren. "Waarom predikt u dit? Zeg zulke dingen niet", zeiden zij tegen Micha. Wat Micha zei, paste niet binnen hun theologie.

Zij waren ervan overtuigd dat zij zich nooit hoefden te schamen. Schaamte was in die dagen het ergste wat iemand kon overkomen. Arm zijn was schandelijk, zo redeneerden zij. Rijk zijn was eervol. En omdat wij rijk zijn, zijn wij duidelijk mensen van eer.

Hun redenering was eenvoudig. Rijk zijn laat zien dat God u zegent. Dat Hij u eert. Arm zijn is Gods vloek.

Tegenwoordig prediken veel kerken dit nog steeds, hoewel het rechtstreeks in strijd is met wat de profeten van Israël verkondigden en wat de apostelen predikten. En Jezus koos duidelijk de kant van de mensen die niets hadden.

Ja, Jezus at met de huisjesmelkers van Zijn tijd. Maar niet om hen op de schouder te kloppen en te zeggen: God heeft u geweldig gezegend, en misschien kunt u mijn apostelteam een mooie gift geven voor onze bediening...

Jezus zei tegen de mensen: „Wie achter Mij wil komen, moet zichzelf verloochenen, zijn kruis opnemen en Mij volgen. Want wat zal het een mens baten als hij heel de wereld wint en aan zijn ziel schade lijdt?” (Markus 8:34-36).

Prosperity Gospel
Why wait for heaven to get your mansion?

Jezelf verrijken ten koste van anderen maakt geen deel uit van de boodschap van Jezus. En dat doen ten koste van je eigen christelijke familieleden is nog erger. Het is winst die je duur komt te staan.

Jakobus verwijt de gelovigen in zijn brief dat zij rijke mensen in hun gemeente beter behandelen dan armen. Dat is volgens hem om twee redenen volstrekt onaanvaardbaar.

Ten eerste, zegt Jakobus, praktisch gezien zijn de rijken degenen die het leven van de arme ellendig maken. En theologisch gezien, zegt Jakobus, heeft God de armen uitgekozen. Zij zijn Zijn volk.

De landrovers zeiden tegen Micha dat het idee dat zij gestraft zouden worden ronduit schandalig was. "God is een geduldig God. God is genadig. Hij houdt van ons. Hij wil het beste voor ons. Hij zal ons niet straffen."

Als christenen moeten wij oppassen dat wij niet dezelfde argumenten gebruiken om ons doof te maken voor de profetische en Bijbelse boodschap die tot ons spreekt. Wat doen wij voor degenen die arm zijn in de christelijke gemeenschap?

De rijken in Micha's dagen waren overtuigd van hun eigen rechtvaardigheid. En als wij het christelijk geloof vooral definiëren als een vrome houding, een persoonlijke zaak, iets van het hart, los van ons leven in de samenleving, dan kunnen wij onszelf ook gemakkelijk goed voelen.

Hoe definieert u het christelijke leven? Uw Bijbel lezen? Bidden voor uw maaltijd? Elke dag? Elke week een uur naar de kerk gaan?

Als dat de bepalende factoren zijn voor christen-zijn, dan is het gemakkelijk om geen verantwoordelijkheid te voelen voor uw samenleving, voor de armoede en onderdrukking van velen van onze medemensen en medechristenen.

3. Waarschuwing en belofte van herstel

De rijke landeigenaren worden door Micha opgeroepen zich voor te bereiden op het oordeel, in vers 4:

Op die dag zal men een spreuk over u aanheffen, klaaglijk klagend met een rouwklacht, en zeggen: Wij zijn geheel verwoest, Hij doet het deel van mijn volk van eigenaar veranderen. Hoe neemt Hij het van mij weg, Hij deelt onze akkers uit aan afvalligen!”

De mensen die zich verrijkt hebben ten koste van anderen zullen hun bezit verliezen, voorspelt Micha. Dat is uiteindelijke gerechtigheid. God zal het land dat zij hebben opgehoopt geven aan een buitenstaander, een ongelovige, een afvallige.

Die afvallige is waarschijnlijk koning Sanherib van Assyrië. Hij verwoestte 46 steden toen hij zijn legers van Ekron in Filistea naar Jeruzalem verplaatste, en de verwoesting die deze legers aanrichtten moet enorm zijn geweest.

Ook vers 5 verwijst hiernaar:

Daarom zult u niemand hebben die door het lot een meetsnoer uitwerpt in de gemeente van de HEERE.

Toen Israël na de uittocht uit Egypte Kanaän binnentrok, werd het land door loting verdeeld onder de stammen.

Micha voorspelt een ramp voor Israëls landeigenaren, maar ook een nieuwe dag van herverdeling van land. Wanneer de loten opnieuw geworpen zouden worden, zou dat meer gelijkheid onder het volk brengen.

Maar de schuldige rijken zullen niemand hebben om hun aandeel op te eisen, zegt Micha. Dat betekent dat hun families uitgeroeid zijn of dat zij in ballingschap buiten het land verblijven.

Ballingschap wordt ook gesuggereerd in vers 10:

Sta op en ga weg,

want dit is niet het land van de rust.
Omdat het verontreinigd is, brengt het de ondergang,
ja, een verschrikkelijke ondergang.

Toen Israël Kanaän binnentrok, was het land bedoeld als plaats van rust. Maar omdat de rijken het land door hun gedrag hadden verontreinigd, zou God hun niet langer toestaan in Zijn land te rusten. Zij zouden verdreven worden.

Maar er was een sprankje hoop. Wanneer God ons waarschuwt, doet Hij dat met het oog op de genade en hoop die Hij tegelijkertijd aanbiedt. Een nieuw was mogelijk.

Micha's waarschuwingen eindigen met een belofte – niet voor de rijken, maar voor een arm overblijfsel dat gered zal worden. Vers 12-13 spreekt over God Die een overblijfsel bijeenbrengt.

Ik zal u, Jakob, zeker verzamelen, geheel en al.
Ik zal het overblijfsel van Israël zeker bijeenbrengen.
Ik zal het samenbrengen als schapen van Bozra,
als een kudde midden in zijn weide.
Het zal er gonzen van de mensen.
De Doorbreker trekt vóór hen op.
Zij zullen doorbreken, door de poort trekken
en daardoor naar buiten gaan.
Hun Koning gaat vóór hen uit,
de HEERE gaat aan de spits.

Sommigen hebben dit gezien als een belofte van terugkeer uit de Babylonische ballingschap, omdat dat de plaats was waar Israël later heen zou gaan.

Anderen hebben gewezen op de gebeurtenissen rond de invasie van koning Sanherib. Hij verwoestte veel dorpen rond Jeruzalem, en talloze vluchtelingen vonden veiligheid in de stad. Jeruzalem werd overvol en rumoerig.

Daarna werd Jeruzalem zelf belegerd. Maar door een wonder trokken de legers van Sanherib zich plotseling terug. De arme dorpelingen konden de stad weer verlaten door de poorten en doorbraken, geleid door hun eigen koning Hizkia.

Maar de taal hier heeft ook duidelijke messiaanse trekken. Het Nieuwe Testament verwijst vaak naar de verzameling van Gods volk, het overblijfsel, naar ons als de kudde en naar Christus als onze Koning.

Al deze manieren van lezen zijn gerechtvaardigd, omdat zij laten zien hoe God – Die nooit verandert – altijd opkomt voor Zijn arme kinderen tegen degenen die hen onderdrukken. En Zijn ultieme daad voor Zijn arme kinderen is gekomen door Jezus Christus.

Conclusie

God houdt van al Zijn kinderen. Daarom moeten wij ons als Zijn kinderen werkelijk afvragen hoe wij Gods andere kinderen ondersteunen.

Of hoe onze levensstijl hier als christenen in Nederland onze broeders en zusters in andere delen van de wereld uitbuit.

U wilt goedkope T-shirts of goedkope broeken, zodat uw christelijke zuster in Bangladesh in een sweatshop moet werken. Wij willen beslist goedkope koffie, zodat onze broeder in Guatemala die koffie plukt nauwelijks zijn gezin kan onderhouden.

De uitdaging is daarom om onszelf te onderzoeken, zowel als kerkelijke gemeenschap als persoonlijk.

Hoe zou Micha vandaag tot ons spreken over onze levensstijl, ons werk, onze omgang met geld, onze omgang met arme broeders en zusters in ons midden en wereldwijd?

Denk daarover na en neem dat als huiswerk mee naar huis. Lees Micha 1 en 2 en vraag uzelf af: wie ben ik in dit verhaal?

En in Zijn kudde, in Zijn Koninkrijk, kunnen wij niet toestaan dat sommigen honger lijden en ellendig leven terwijl anderen in grote rijkdom leven.

Dat staat haaks op het feit dat wij één volk, één natie, één kudde van de Goede Herder zijn. Broers en zusters die altijd voor elkaar willen zorgen.

+In de Naam van de Vader en van de Zoon en van de Heilige Geest. Amen.